

Bijlagen

in opdracht van

Bijlage 1: Stappenplan handenwassen

Kraan opendoen

Handen spoelen

Zeep op de handen doen

Handpalmen inzepen

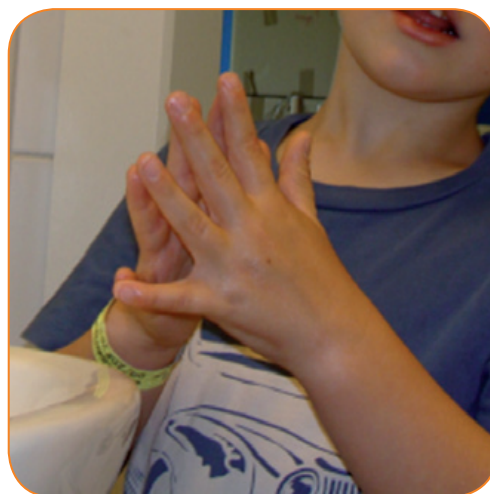
Handrug inzepen

Pols inzepen

Tussen de vingers wrijven

Vingertoppen inzeppen

Handpalm afspoelen

Handrug afspoelen

Handpalmen over elkaar wrijven

Polsen afspoelen

Tussen de vingers afspoelen

Kraan dichtdoen

Papier nemen

Handen afdrogen

Bijlage 2: Kamishibai

Tip: je kan het leesboek ook gebruiken als kamishibai. Een kamishibai is een Japanse vertelvorm. Het lijkt een beetje op een poppentheater, maar dan zonder poppen. De tekeningen worden op A3-formaat in een decor van een poppenkast voorgesteld. Elke tekening geeft een scène van het verhaal weer. Op de achterkant staat de tekst van de bijhorende prent uitgeschreven, als leidraad voor de leerkracht.

Dit kan je door de prenten af te drukken, met op de achterkant de tekst, zodat je de tekst van de ene prent kan voorlezen bij het tonen van de andere (bv. prent 2 tonen, waarop uitleg over prent 3 staat).

Bijlage 3: Partituurlied

Speel op veilig - Zang

Jo Tambuyzer en Peter Verdonck

Zang

G Am D7 G

5

G Am D7 G

Wat een feest - je Noor ver - jaart Ma - ma bakt een ap - pel - taart

9

G Am D7 G

U - ren spe - len met el - kaar Naar bin - nen dan de taart is klaar

13

G Am G D7 G

Eerst wel op de deur - mat staan En han - den vlug on - der de kraan Wat

17

G D

doen we met die han - den? Was - sen! Wat

19

D7 G

doen we met die voe - ten? Ve - gen! Het

21

G7 C

koek - je is ge - val - len? Bah! Bah! Bah! In de

23

G D7 G

Vuil - - - nis - bak en - een nieuw!

2

Speel op veilig - Zang

25 G G G

Wat sta je daar zo

28 Am D7 G

aan de kant? Bouw je mee met Lars aan een kas - teel van zand? Een

31 G Am D7

to - ren tot he - le - maal van bo - ven Doe maar mee maar je moet wel iets be -

34 G G Am

lo - ven Met je han - den in die vui - le vie - ze grond Geen

37 G D7 G

vin - gers met zand in je mond! Wat

39 G D

doen we met die han - den? Was - sen! Wat

41 D7 G

doen we met die voe - ten? Ve - gen! Het

43 G7 C

koek - je is ge - val - len? Bah! Bah! Bah! In de

45 G D7 G

vuil - - - nis - bak en - een nieuw!

Speel op veilig - Zang

3

47 E A F# B

51 C G G G

55 G Am D7

Lars roept Noor - tje vang het dan Het koek - je pak het

58 G G Am

als je kan! Haar bei - de han - den in de lucht Maar ze

61 D7 G G

vangt het niet en slaakt een zucht Het koek - je e - ten

64 Am G D7 G

kan niet meer Ge - luk - kig heeft Lars er nog meer! Wat

67 G D

doen we met die han - den? Was - sen! Wat

69 D7 G

doen we met die voe - ten? Ve - gen! Het

71 G7 C

koek - je is ge - val - len? Bah! Bah! Bah! In de

4

Speel op veilig - Zang

73 G D7 G
vuil - - - nis - bak en - een nieuw! Wat

75 G D
doen we met die han - den? Was - sen! Wat

77 D7 G
doen we met die voe - ten? Ve - gen! Het

79 G7 C
koek - je is ge - val - len? Bah! Bah! Bah! In de

81 G D7 G D7
vuil - nis - bak - in de vuil - nis - bak in de

83 G D7 G D7 G
vuil - - - nis - bak en een nieuw!

Bijlage 4: risico-inventarisatie zware metalen

Met deze checklist heeft de preventieadviseur, gezondheidscoördinator, milieucoördinator, directie of leerkracht een handig instrument om het beleid of de infrastructuur in verband met zware metalen in kaart te brengen. Het schoolbeleid kan met deze checklist haar inspanningen om het contact met zware metalen te verminderen, evalueren. De checklist kan het gesprek binnen het schoolteam op gang brengen rond de zware metalen problematiek en hoe de school ermee kan omgaan.

Duid het gewenste antwoord aan met een kruis in de kolom na de antwoorden. Dikwijls kan u bij een vraag meerdere antwoorden geven. U kan ook zelf een antwoord toevoegen als dat niet in de lijst staat. Best vult u per vestigingsplaats een vragenlijst in. U kan per klas de bijkomende vragenlijst invullen

Algemeen

- 1 Voor welke school of vestigingsplaats vult u de vragenlijst in? (meerdere antwoorden mogelijk)
kleuter	☐
lager	☐
secundair	☐

Naam school _____

Schoolnummer/adres vestigingsplaats _____

- 2 Hoeveel leerlingen zijn er in uw school of vestigingsplaats? _____

Beperking van opwaaiende stofdeeltjes

Op de speelplaats

- 3 Is de speelplaats volledig verhard en/of begroeid (asfalt, klinkers, tegels, gras)?
ja	☐	→ vraag 5
nee	☐	→ vraag 4
- 4 Waaruit bestaat het niet verharde gedeelte van de speelplaats? (meerdere antwoorden mogelijk)
gras	☐
zand	☐
kieselstenen	☐
dolomiet	☐
	☐
- 5 Hoe dikwijls wordt de speelplaats gereinigd?
1 keer per week	☐	
1 keer per maand	☐	
1 keer per jaar	☐	
minder dan 1 keer per jaar	☐	
nooit	☐	→ vraag 8
	☐	
- 6 Wordt de speelplaats droog of met nat gereinigd?
nat	☐	→ vraag 8
droog	☐	→ vraag 7

- 7 Gebeurt droog reinigen van de speelplaats in aanwezigheid van de kinderen? ja
nee
- 8 Wordt de speelplaats afgespoeld met leidingwater? ja → vraag 9
nee → vraag 10
- 9 Zijn er afspraken met de gemeente of een andere partner om de speelplaats af te spoelen met leidingwater? ja
nee
- 10 Opmerkingen:

In de gebouwen

- 11 Is er bij elke overgang van buiten naar binnen de mogelijkheid om de voeten grondig af te vegen? ja, altijd → vraag 12
ja, bij de meeste ingangen → vraag 12
nee, bij sommige ingangen → vraag 12
nee, nergens → vraag 15
- 12 Welke soort matten liggen er bij de ingangen van de school? (meerdere antwoorden mogelijk) kokos
rubber
metalen roosters
.....
- 13 Hoe worden de matten in de school gereinigd? (meerdere antwoorden mogelijk) uitkloppen
afspoelen
stofzuigen
stofzuigen HEPA filter
door een firma
niet
.....
- 14 Hoe dikwijls worden de matten bij de ingangen van de school gereinigd? meermaals per week
wekelijks
meermaals per maand
maandelijks
1 keer per trimester
jaarlijks
nooit
.....
- 15 Hoe dikwijls wordt de vloer in de gangen met nat gepoetst? dagelijks
meermaals per week
wekelijks
niet, er wordt droog gepoetst
niet, er wordt gestofzuigd
nooit
.....

- 16 Hoe wordt de vloer in de gangen geïpoetst? (meerdere antwoorden mogelijk)
- stofzuiger
HEPA stofzuiger
met nat (dweilen, ...)
borstelen
.....
- 17 Hoe dikwijls wordt stof afgenomen met een natte doek in de gangen? (vensterbanken, kasten, ...)
- minstens dagelijks
meermaals per week
wekelijks
niet, maar met een droge doek
nooit
.....
- 18 Opmerkingen:

In de klas

- 19 Hoe dikwijls wordt de vloer in de klassen met nat geïpoetst?
- minstens dagelijks → vraag 20
meermaals per week → vraag 20
wekelijks → vraag 20
nooit → vraag 21
.....
- 20 Hoe wordt de vloer in de klassen geïpoetst? (meerdere antwoorden mogelijk)
- stofzuiger
HEPA stofzuiger
borstelen
.....
- 21 Hoe dikwijls wordt er stof afgenomen met een natte doek in de klassen? (vensterbanken, kasten, ...)
- minstens dagelijks
meermaals per week
wekelijks
droge doek
.....
- 22 Kunnen de klaslokalen verlucht worden?
- ja, met een ventilatiesysteem → vraag 25
ja, de meeste klaslokalen → vraag 24
ja, sommige klaslokalen → vraag 24
nee → vraag 23
- 23 Waarom kunnen de klaslokalen niet verlucht worden? (meerdere antwoorden mogelijk)
- ramen gaan niet open → vraag 25
klachten over tocht → vraag 25
te koud → vraag 25
mag niet (energie) → vraag 25
..... → vraag 25
- 24 Hoe dikwijls worden de klaslokalen verlucht? (meerdere antwoorden mogelijk)
- enkel als de lucht muf is
voor en na schooltijd
tijdens de speeltijd
continu
.....

25 Opmerkingen:

Contact met zware metalen via de bodem

Bronnen van zware metalen

- 26 Zijn er op de speelplaats nog bronnen van zware metalen aanwezig (zinkassen, onbegroeid vervuild terrein, ...)?
ja	☐
nee	☐
weet niet	☐
- 27 Zijn er in de onmiddellijke schoolomgeving nog bronnen van zware metalen aanwezig (zinkassen, onbegroeide vervuilde terrein)?
ja	☐
nee	☐
weet niet	☐
- 28 Kunnen kinderen in contact komen met zware metalen als gevolg van de aanwezigheid van bronnen op school en/of in de omgeving?
ja	☐
nee	☐
weet niet	☐

29 Opmerkingen:

Zandbakken

- 30 Kan de buitenzandbak afgedekt worden?
ja	☐
nee	☐
weet niet	☐
- 31 Is er een afscheiding tussen het zand uit de zandbak en het zand van de bodem?
ja	☐
nee	☐
weet niet	☐
- 32 Hoe dikwijls wordt het zand van de zandbak vervangen?
minstens jaarlijks	☐
tweejaarlijks	☐
als het vervuild is (dieren, ...)	☐
weet niet	☐
nooit	☐
	☐

33 Opmerkingen:

Handhygiëne

In de klas

- 34 Zijn er wastafels in de klas? ja → vraag 35
ja, in de meeste lokalen → vraag 35
ja, in sommige lokalen → vraag 35
nee → vraag 42
- 35 Hoeveel wastafels zijn er in een klas?
- 36 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels in de klas? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting) ja → vraag 38
ja, aan de meeste wastafels → vraag 38
ja, aan sommige wastafels → vraag 38
nee → vraag 37
- 37 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels in de klas? (meerdere antwoorden mogelijk) geen zeep
handen drogen niet mogelijk
geen wateraansluiting
geen afvoer
geen tijd om handen te wassen
.....
- 38 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels in de klas? ja → vraag 39
ja, bij de meeste wastafels → vraag 39
ja, bij sommige wastafels → vraag 39
nee → vraag 40
- 39 Hoe dikwijls worden de handdoeken bij de wastafels in de klas vervangen? meer dan dagelijks
dagelijks
enkele keren per week
wekelijks
nooit
.....
- 40 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels in de klas? ja → vraag 41
ja, bij de meeste wastafels → vraag 41
ja, bij sommige wastafels → vraag 41
nee → vraag 42
- 41 Worden die papieren droogdoekjes bij de wastafels in de klas voldoende aangevuld? ja
ja, meestal
ja, soms
nee

Aan de toiletten

- 42 Zijn er wastafels bij de toiletten? ja → vraag 43
ja, bij de meeste toiletten → vraag 43
ja, bij sommige toiletten → vraag 43
nee → vraag 50
- 43 Hoeveel wastafels zijn er bij de toiletten?

- 44 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels van de toiletten? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)
- ja → vraag 46
ja, aan de meeste wastafels → vraag 46
ja, aan sommige wastafels → vraag 46
nee → vraag 45
- 45 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels van de toiletten? (meerdere antwoorden mogelijk)
- geen zeep
handen drogen niet mogelijk
geen wateraansluiting
geen afvoer
geen tijd voorzien
.....
- 46 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels van de toiletten
- ja → vraag 47
ja, bij de meeste wastafels → vraag 47
ja, bij sommige wastafels → vraag 47
nee → vraag 48
- 47 Hoe dikwijls worden de handdoeken vervangen bij de wastafels van de toiletten?
- meer dan dagelijks
dagelijks
meer dan wekelijks
wekelijks
nooit
.....
- 48 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels van de toiletten?
- ja → vraag 49
ja, bij de meeste wastafels → vraag 49
ja, bij sommige wastafels → vraag 49
nee → vraag 50
- 49 Worden de papieren droogdoekjes voldoende aangevuld bij de wastafels van de toiletten?
- ja
ja, meestal
ja, soms
nee

Op de speelplaats

- 50 Zijn er wastafels op de speelplaats?
- ja → vraag 51
ja, maar niet op elke speelplaats → vraag 51
nee → vraag 58
- 51 Hoeveel wastafels zijn er op de speelplaats?
-
- 52 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels van de speelplaats? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)
- ja → vraag 54
ja, aan de meeste wastafels → vraag 54
ja, aan sommige wastafels → vraag 54
nee → vraag 53
- 53 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels van de speelplaats? (meerdere antwoorden mogelijk)
- geen zeep
handen drogen niet mogelijk
geen wateraansluiting
geen afvoer
geen tijd voorzien
.....

- 54 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels van de speelplaats?
- ja → vraag 55
ja, bij de meeste wastafels → vraag 55
ja, bij sommige wastafels → vraag 55
nee → vraag 56
- 55 Hoe dikwijls worden de handdoeken bij de wastafels van de speelplaats vervangen?
- meer dan dagelijks
dagelijks
enkele keren per week
wekelijks
nooit
.....
- 56 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels van de speelplaats?
- ja → vraag 57
ja, meestal → vraag 57
ja, soms → vraag 57
nee → vraag 58
- 57 Worden de papieren droogdoekjes bij de wastafels van de speelplaats voldoende aangevuld?
- ja
ja, meestal
ja, soms
nee

Bij de eetzaal

- 58 Zijn er wastafels bij de eetzaal?
- ja → vraag 59
ja, maar niet in elke eetzaal → vraag 59
nee → vraag 67
- 59 Hoeveel wastafels zijn er bij de eetzaal?
-
- 60 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels van de eetzaal? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)
- ja → vraag 62
ja, aan de meeste wastafels → vraag 62
ja, aan sommige wastafels → vraag 62
nee → vraag 61
- 61 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels van de eetzaal?
- geen zeep
handen drogen niet mogelijk
geen wateraansluiting
geen afvoer
.....
- 62 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels van de eetzaal?
- ja → vraag 63
ja, meestal → vraag 63
ja, soms → vraag 63
nee → vraag 64
- 63 Hoe dikwijls worden de handdoeken vervangen bij de wastafels van de eetzaal?
- meer dan dagelijks
dagelijks
meer dan wekelijks
wekelijks
nooit
.....

- 64 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels van de eetzaal?
- ja → vraag 65
ja, meestal → vraag 65
ja, soms → vraag 65
nee → vraag 67
- 65 Worden de papieren droogdoekjes voldoende aangevuld bij de wastafels van de eetzaal?
- ja
ja, meestal
ja, soms
nee

Suggesties

- 66 Welke suggesties heeft u om de handhygiëne bij kinderen te bevorderen? (meerdere antwoorden mogelijk)
- meer wastafels nodig
wastafels in de klas nodig
wastafels aan de eetzaal nodig
wastafels op de speelplaats nodig
voldoende papieren droogdoekjes
meer tijd nodig (na speeltijd bv)
plastieken wasbakjes
.....
.....
.....

67 Opmerkingen:

Gebruik van materialen

- 68 Worden er lesmomenten of thema's gewijd aan handhygiëne in uw school?
- 1 keer per jaar
1 keer per trimester
1 keer per maand
meer dan 1 keer per maand
doorlopend
nooit
.....
- 69 Welke (educatieve) materialen over handhygiëne worden gebruikt in uw school? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Handige Hans
Pol de Mol
Wild van Water
eigen materiaal
.....
- 70 Wanneer wordt er over handhygiëne gesproken in de school?
- begin van het jaar
begin van het trimester
elke week
.....

71 Opmerkingen:

Schoolbeleid

- 72 Zijn er afspraken voor leerlingen mbt. handen wassen? ja → vraag 73
nee → vraag 74
- 73 Wat zijn de afspraken over het wassen van de handen van de leerlingen? voor het eten
(meerdere antwoorden mogelijk) na het spelen
na de knutselles
.....
- 74 Wordt het schoolteam geïnformeerd en/of gesensibiliseerd ivm zware metalen? ja → vraag 75
nee → vraag 76
- 75 Hoe wordt het schoolteam geïnformeerd over zware metalen? uitleg over preventiemaatregelen
(meerdere antwoorden mogelijk) aanzetten tot voorbeeldfunctie
uitleg over belang maatregelen
.....
- 76 Zijn er afspraken met het poetspersoneel mbt zware metalen preventie? ja → vraag 77
nee → vraag 78
- 77 Wat zijn die afspraken? met nat poetsen
(meerdere antwoorden mogelijk) speelplaats afspoelen
regel/putwater gebruiken
.....
- 78 Worden de ouders geïnformeerd over het schoolbeleid mbt zware metalen? ja
nee
- 79 Opmerkingen:

Algemeen

- 1 Voor welke school of vestigingsplaats vult u de vragenlijst in? (meerdere antwoorden mogelijk)
kleuter	☐
lager	☐
secundair	☐

Naam school _____

Schoolnummer/adres vestigingsplaats _____

- 2 Hoeveel leerlingen zijn er in uw school of vestigingsplaats? _____

Bevraging per klassituatie

- 3 Organiseer je lesmomenten over handhygiëne of verwerk je het in een thema?
ja	☐
nee	☐ → vraag 5

- 4 Welk materiaal gebruik je?
Handige Hans	☐
Pol de Mol	☐
Wild van Water	☐
eigen materiaal	☐
geen	☐
	☐

- 5 Wanneer organiseer je deze momenten
elke week	☐
meermaals per maand	☐
maandelijks	☐
trimesterieel	☐
jaarlijks	☐
	☐

- 6 Opmerkingen :

Leerjaar en klas _____

Naam leerkracht _____

Datum _____

	... in de klas		... in de toiletten		... op de speelplaats		... in of rond de eetzaal		
	Ja	Aantal	Nee	Ja	Aantal	Nee	Ja	Aantal	Nee
Zijn er wastafels aanwezig?									
Zijn de wastafels geschikt voor gebruik?									
Zijn er stoffen handdoeken aanwezig?									
Worden ze ververs? Hoe dikwijls (aantal)?									
Zijn er papieren handdoeken aanwezig?									
Worden ze ververs? Hoe dikwijls (aantal)?									
	... in de klas		... in de toiletten		... op de speelplaats		... in of rond de eetzaal		
	Ja	Verplicht	Nee	Ja	Verplicht	Nee	Ja	Verplicht	Nee
<i>De kinderen wassen de handen...</i>									
na de voormiddagspeeltijd									
vóór het middageten									
na het middageten									
na de namiddagspeeltijd									
tijdens de knutselles									
(ander moment)									
(ander moment)									

Welke problemen zijn er bij het moment om de handen te wassen?

Zijn er suggesties om de handhygiëne bij de kinderen te bevorderen?

Bijlage 4: risico-inventarisatie zware metalen

Met deze checklist heeft de preventieadviseur, gezondheidscoördinator, milieucoördinator, directie of leerkracht een handig instrument om het beleid of de infrastructuur in verband met zware metalen in kaart te brengen. Het schoolbeleid kan met deze checklist haar inspanningen om het contact met zware metalen te verminderen, evalueren. De checklist kan het gesprek binnen het schoolteam op gang brengen rond de zware metalen problematiek en hoe de school ermee kan omgaan.

Duid het gewenste antwoord aan met een kruis in de kolom na de antwoorden. Dikwijls kan u bij een vraag meerdere antwoorden geven. U kan ook zelf een antwoord toevoegen als dat niet in de lijst staat. Best vult u per vestigingsplaats een vragenlijst in. U kan per klas de bijkomende vragenlijst invullen

Algemeen

- 1 Voor welke school of vestigingsplaats vult u de vragenlijst in? (meerdere antwoorden mogelijk)
kleuter	☐
lager	☐
secundair	☐

Naam school _____

Schoolnummer/adres vestigingsplaats _____

- 2 Hoeveel leerlingen zijn er in uw school of vestigingsplaats? _____

Beperking van opwaaiende stofdeeltjes

Op de speelplaats

- 3 Is de speelplaats volledig verhard en/of begroeid (asfalt, klinkers, tegels, gras)?
- *De speelplaats is best volledig verhard om stofopwaai te verminderen.*

- 4 Waaruit bestaat het niet verharde gedeelte van de speelplaats? (meerdere antwoorden mogelijk)
- *Gras, kiezelstenen en dolomiet zijn ook goed omdat die stofopwaai van de bodem verminderen. Zand kan wel makkelijk opwaaien en is niet aangeraden.*

- 5 Hoe dikwijls wordt de speelplaats gereinigd?
- *Hier zijn geen aanbevelingen voor.*

6 Wordt de speelplaats droog of met nat gereinigd?

- *Met nat reinigen zorgt voor minder stofopwaai naar de omgeving.*

7 Gebeurt droog reinigen van de speelplaats in aanwezigheid van de kinderen?

- *Door stofopwaai worden de kinderen dan mogelijk blootgesteld aan zware metalen in het opgewaaid stof.*

8 Wordt de speelplaats afgespoeld met leidingwater?

- *Hier zijn geen aanbevelingen voor.*

9 Zijn er afspraken met de gemeente of een andere partner om de speelplaats af te spoelen met leidingwater?

- *Hier zijn geen aanbevelingen voor, maar het kan handig zijn deze afspraken te maken.*

10 Opmerkingen

In de gebouwen

11 Is er bij elke overgang van buiten naar binnen de mogelijkheid om de voeten grondig af te vegen?

- *Het is aangeraden om bij elke overgang matten te voorzien zodat het stof dat zware metalen kan bevatten, niet in de gebouwen terecht komt.*

12 Welke soort matten liggen er bij de ingangen van de school? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Matten moeten vooral makkelijk afwasbaar zijn en niet zorgen voor meer stofopwaai tijdens het vegen. Rubberen matten zijn het meest geschikt.*

13 Hoe worden de matten in de school gereinigd? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *De matten worden best met water afgespoeld. Door een firma laten reinigen is ook ok. uitkloppen en stofzuigen zorgt meestal voor extra verspreiding van stof. Een stofzuiger met HEPA filter is niet beter als met nat poetsen, maar zorgt wel voor minder stofverspreiding door de filter.*

- 14 Hoe dikwijls worden de matten bij de ingangen van de school gereinigd?
- *Hier is geen aanbeveling voor. Het is aangeraden de matten regelmatig af te spoelen, best stel je zelf een frequentie op aan de hand van de snelheid van vuil worden van de matten.*

- 15 Hoe dikwijls wordt de vloer in de gangen met nat geïetst?
- *De aanbeveling is om dagelijks met nat te poetsen. Met droog poetsen zorgt voor stofopwaai en verspreiding.*

- 16 Hoe wordt de vloer in de gangen geïetst? (meerdere antwoorden mogelijk)
- *De aanbeveling is om met nat te poetsen. Een HEPA stofzuiger is beter dan een gewone stofzuiger of borstelen. Borstelen en stofzuigen zorgen voor stofopwaai en verspreiding.*

- 17 Hoe dikwijls wordt stof afgenomen met een natte doek in de gangen? (vensterbanken, kasten, ...)
- *De aanbeveling is om dagelijks met nat te stof af te nemen. Met een droge doek veroorzaakt je stofopwaai en verspreiding.*

- 18 Opmerkingen

In de klas

- 19 Hoe dikwijls wordt de vloer in de klassen met nat geïetst?
- *De aanbeveling is om dagelijks met nat te poetsen. Met droog poetsen zorgt voor stofopwaai en verspreiding.*

- 20 Hoe wordt de vloer in de klassen geïetst? (meerdere antwoorden mogelijk)
- *De aanbeveling is om met nat te poetsen. Een HEPA stofzuiger is beter dan een gewone stofzuiger of borstelen. Borstelen en stofzuigen zorgen voor stofopwaai en verspreiding.*

- 21 Hoe dikwijls wordt er stof afgenomen met een natte doek in de klassen? (vensterbanken, kasten, ...)
- *De aanbeveling is om dagelijks met nat te stof af te nemen. Met een droge doek veroorzaakt je stofopwaai en verspreiding.*

22 Kunnen de klaslokalen verlucht worden?

- *Aanbeveling is om klassen continu te verluchten. Op die manier kan je eventuele verontreinigingen van het binnenmilieu afvoeren. Op www.lekkerfris.be kan je meer info vinden over hoe je dit kan aanpakken in de klas en op school. Een mechanisch ventilatiesysteem zorgt normaal automatisch voor luchtverversing. Zorg wel voor een goed onderhoud.*

23 Waarom kunnen de klaslokalen niet verlucht worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Verluchten is belangrijk, zonder verluchting hopen zich ongezonde stoffen op in de klas en op school. Je kan niet zonder luchtverversing. Info op www.lekkerfris.be.*

24 Hoe dikwijls worden de klaslokalen verlucht? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Aanbevolen is om continu te ventileren. Vaak is het voldoende om enkel ramen op een kier open te laten staan. Extra verluchten kan voor en na schooltijd en tijdens de speeltijd. Meer info op www.lekkerfris.be.*

25 Opmerkingen

Contact met zware metalen via de bodem

Bronnen van zware metalen

26 Zijn er op de speelplaats nog bronnen van zware metalen aanwezig (zinkassen, onbegroeid vervuild terrein, ...)?

- *Alle bronnen van zware metalen worden best verwijderd of afgedekt.*

27 Zijn er in de onmiddellijke schoolomgeving nog bronnen van zware metalen aanwezig (zinkassen, onbegroeide vervuilde terrein)?

- *Meld deze zaken aan de gemeente en vraag info of een oplossing nodig is.*

28 Kunnen kinderen in contact komen met zware metalen als gevolg van de aanwezigheid van bronnen op school en/of in de omgeving?

- *Aanbevolen is ervoor te zorgen dat kinderen niet in contact kunnen komen met bronnen van zware metalen. Zorg ervoor dat kinderen eventuele bronnen niet kunnen bereiken.*

29 Opmerkingen

Zandbakken

30 Kan de buitenzandbak afgedekt worden?

- *Aanbevolen, ook vanuit hygiënestandpunt, is dat de zandbak afgedekt kan worden. Stof uit de omgeving kan de zandbak dan moeilijker aanrijken met zware metalen.*

31 Is er een afscheiding tussen het zand uit de zandbak en het zand van de bodem?

- *Als zand uit de bodem en de zandbak in contact met elkaar komen, kan er vermenging optreden. Zo kan de zandbak na verloop van tijd vervuild raken met zware metalen.*

32 Hoe dikwijls wordt het zand van de zandbak vervangen?

- *De aanbeveling is, ook vanuit hygiënestandpunt, om het zand tweejaarlijks te vervangen. Het zand moet extra vervangen worden als er vervuiling (bv door dieren) is opgetreden.*

33 Opmerkingen:

Handhygiëne

In de klas

34 Zijn er wastafels in de klas?

- *Handhygiëne is belangrijk om contact van kinderen met zware metalen te verminderen. Door spelen kunnen immers zware metalen op de handen terecht komen. Door hand mond gedrag kunnen die metalen in het lichaam van het kind terecht komen. Daarom is het belangrijk voldoende aandacht te besteden aan het feit dat handen wassen mogelijk moet zijn.*

35 Hoeveel wastafels zijn er in een klas? _____

36 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels in de klas? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)

- *Deze vraag wil aanzetten tot nadenken over de geschiktheid van de wasbakken voor handen wassen.*

37 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels in de klas? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Met behulp van deze vraag kan je inschatten wat de problemen zijn die verhinderen dat de handen gewassen kunnen worden.*

38 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels in de klas?

- *Vanuit hygiënisch standpunt zijn papieren handdoeken te verkiezen.*

39 Hoe dikwijls worden de handdoeken bij de wastafels in de klas vervangen?

- *Als er toch stoffen handdoeken zijn en er is geen mogelijkheid om met papieren handdoeken te werken, vervang de stoffen handdoeken dan minstens dagelijks.*

40 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels in de klas?

- *Papieren handdoeken zijn aangeraden vanuit hygiëne overwegingen.*

41 Worden die papieren droogdoekjes bij de wastafels in de klas voldoende aangevuld?

- *Deze vraag maakt het mogelijk in te schatten of handen drogen mogelijk is.*

Aan de toiletten

42 Zijn er wastafels bij de toiletten?

- *Handhygiëne is belangrijk om contact van kinderen met zware metalen te verminderen. Door spelen kunnen immers zware metalen op de handen terecht komen. Door hand mond gedrag kunnen die metalen in het lichaam van het kind terecht komen. Daarom is het belangrijk voldoende aandacht te besteden aan het feit dat handen wassen mogelijk moet zijn.*

43 Hoeveel wastafels zijn er bij de toiletten? _____

44 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels van de toiletten? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)

- *Deze vraag wil aanzetten tot nadenken over de geschiktheid van de wasbakken voor handen wassen.*

45 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels van de toiletten? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Met behulp van deze vraag kan je inschatten wat de problemen zijn die verhinderen dat de handen gewassen kunnen worden.*

46 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels van de toiletten

- *Vanuit hygiënisch standpunt zijn papieren handdoeken te verkiezen.*

47 Hoe dikwijls worden de handdoeken vervangen bij de wastafels van de toiletten?

- *Als er toch stoffen handdoeken zijn en er is geen mogelijkheid om met papieren handdoeken te werken, vervang de stoffen handdoeken dan minstens dagelijks.*

48 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels van de toiletten?

- *Papieren handdoeken zijn aangeraden vanuit hygiëne overwegingen.*

49 Worden de papieren droogdoekjes voldoende aangevuld bij de wastafels van de toiletten?

- *Deze vraag maakt het mogelijk in te schatten of handen drogen mogelijk is*

Op de speelplaats

50 Zijn er wastafels op de speelplaats?

- *Handhygiëne is belangrijk om contact van kinderen met zware metalen te verminderen. Door spelen kunnen immers zware metalen op de handen terecht komen. Door hand mond gedrag kunnen die metalen in het lichaam van het kind terecht komen. Daarom is het belangrijk voldoende aandacht te besteden aan het feit dat handen wassen mogelijk moet zijn.*

51 Hoeveel wastafels zijn er op de speelplaats? _____

52 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels van de speelplaats? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)

- *Deze vraag wil aanzetten tot nadenken over de geschiktheid van de wasbakken voor handen wassen.*

53 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels van de speelplaats? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Met behulp van deze vraag kan je inschatten wat de problemen zijn die verhinderen dat de handen gewassen kunnen worden*

54 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels van de speelplaats?

- *Vanuit hygiënisch standpunt zijn papieren handdoeken te verkiezen.*

55 Hoe dikwijls worden de handdoeken bij de wastafels van de speelplaats vervangen?

- *Als er toch stoffen handdoeken zijn en er is geen mogelijkheid om met papieren handdoeken te werken, vervang de stoffen handdoeken dan minstens dagelijks.*

56 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels van de speelplaats?

- *Papieren handdoeken zijn aangeraden vanuit hygiëne overwegingen.*

57 Worden de papieren droogdoekjes bij de wastafels van de speelplaats voldoende aangevuld?

- *Deze vraag maakt het mogelijk in te schatten of handen drogen mogelijk is.*

Bij de eetzaal

58 Zijn er wastafels bij de eetzaal?

- *Handhygiëne is belangrijk om contact van kinderen met zware metalen te verminderen. Door spelen kunnen immers zware metalen op de handen terecht komen. Door hand mond gedrag kunnen die metalen in het lichaam van het kind terecht komen. Daarom is het belangrijk voldoende aandacht te besteden aan het feit dat handen wassen mogelijk moet zijn.*

59 Hoeveel wastafels zijn er bij de eetzaal? _____

60 Kunnen leerlingen hun handen wassen aan de wastafels van de eetzaal? (zeep, handdoek of droogdoekjes, bereikbaar, wateraansluiting)

- *Deze vraag wil aanzetten tot nadenken over de geschiktheid van de wasbakken voor handen wassen.*

61 Waarom kunnen leerlingen hun handen niet wassen aan de wastafels van de eetzaal?

- *Met behulp van deze vraag kan je inschatten wat de problemen zijn die verhinderen dat de handen gewassen kunnen worden.*

62 Zijn er stoffen handdoeken bij de wastafels van de eetzaal?

- *Vanuit hygiënisch standpunt zijn papieren handdoeken te verkiezen.*

63 Hoe dikwijls worden de handdoeken vervangen bij de wastafels van de eetzaal?

- *Als er toch stoffen handdoeken zijn en er is geen mogelijkheid om met papieren handdoeken te werken, vervang de stoffen handdoeken dan minstens dagelijks.*

64 Zijn er papieren droogdoekjes bij de wastafels van de eetzaal?

- *Papieren handdoeken zijn aangeraden vanuit hygiëne overwegingen.*

65 Worden de papieren droogdoekjes voldoende aangevuld bij de wastafels van de eetzaal?

- *Deze vraag maakt het mogelijk in te schatten of handen drogen mogelijk is.*

Suggesties

66 Welke suggesties heeft u om de handhygiëne bij kinderen te bevorderen (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Het antwoord op deze vraag kan als signaal naar de overheid gegeven worden.*

67 Opmerkingen

Gebruik van materialen

68 Worden er lesmomenten of thema's gewijd aan handhygiëne in uw school?

- *Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.*

69 Welke (educatieve) materialen over handhygiëne worden gebruikt in uw school? (meerdere antwoorden mogelijk)

- *Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.*

70 Wanneer wordt er over handhygiëne gesproken in de school?

- Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

71 Opmerkingen

Schoolbeleid

72 Zijn er afspraken voor leerlingen mbt. handen wassen?

- Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

73 Wat zijn de afspraken over het wassen van de handen van de leerlingen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

74 Wordt het schoolteam geïnformeerd en/of gesensibiliseerd ivm zware metalen?

- Best informeer je het schoolteam over de zware metalen verontreiniging en mogelijke maatregelen. Voor ondersteuning kan je het Lokaal Gezondheidsoverleg contacteren.

75 Hoe wordt het schoolteam geïnformeerd over zware metalen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

76 Zijn er afspraken met het poetspersoneel mbt zware metalen preventie?

- Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

77 Wat zijn die afspraken? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Voor meer info over welke afspraken je kan maken, neem je best contact op met het Lokaal Gezondheids-overleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

78 Worden de ouders geïnformeerd over het schoolbeleid mbt zware metalen?

- Deze vraag peilt naar de aandacht die de school geeft aan de zware metalen problematiek. Voor ondersteuning kan je contact opnemen met het Lokaal gezondheidsoverleg, contactgegevens vind je op www.vlaamselogos.be.

79 Opmerkingen::
